

זבחים יד

משה שווערד

1. שערם מצוינים בהלכה

דף יד. הואיל וכתוב ולקח וכו'. עי' מש"כ בשמ"ב וקונ"א (ח"ג סי' קלו סק"א) בשם הביכורי יעקב (סי' חרנב סק"י) שנחתפק, כנטל לולב קודם עלות השחר, והיה מונח בידו עד לאחר נץ החמה, אם צריך שיניח מידו ויחזור ויקחם, משום דעיקר המצוה הנטילה ולא האחיזה, וכן הובא ספק זה בשו"ת בנין שלמה (סי' מח), ועי"ש בשם הגר"י סאלנטער דלא יצא. ועי' בשו"ת מהר"י אסאד (סי' קפט) שגדול אחד מקאונא חקר, איך מהני מתנה ע"מ להחזיר, קודם שלקח לא היה שלו, ואח"כ כבר היה בידו, והלא כתיב ולקחתם לכם, וא"כ צריך להניחו ולקחתו שנית, נובתוס' בכורים לבכור"י שם דן גם בספק זה, וכ' שלא הוזכר חומרא זו בשום מקום. גם בבנין שלמה מסיק פוק חזי מאי עמא דבר, וכ' דהוה כגיטה וידה באין כאחת. ובשער דעה (מהר"ת סי' יט) כ' שהמהדרים במצות מגביהין ב' פעמים. ועי' בחיים וברכה סי' קפט], וכן אם נטל קודם עלוה"ש צריך להניחו וליטלו פעם שנית, והביא ראיה מגמ' בסמוך דלא מהני נתינת קוף, והוא השיב דשאני קוף שאינו בר חיובא ובר כוונה, משא"כ אדם מישראל בר חיוב הוא בתורת שליחות, אבל כלולב ודאי ולקחתם לכם ביום בעי עקירה להנחה בזמנו ביום כו', עי"ש עוד.

• מרומי שדה מסכת זבחים דף יד עמוד א

הואיל וכתוב ולקח ואי אתי קוף רמי להו אידיה כו'. מבואר דאם אחר נותן ביד אדם לאו לקיחה היא. והא דאמר קוף ולא נקיט אחר, היינו משום דתלוי באיבעיא דגמ' יומא ד' מ"ט א', חפן חבירו ונתן לתוך חפניו מהו, מלא חפניו בעינן והא איכא, או דילמא ולקח והביא בעינן והא ליכא. וא"כ אם לקח אחר ונתן על אצבעו אפשר דמהני. אבל הא פשיטא דבמה שמונח בידו בלי לקיחה במעשה לאו שמיה לקיחה. ומכאן למדו בגמ' דלהלן דף צ"ז ב' מויקח משה חצי הדם וישם באגנות דטעונה כלי. ולכאורה הלא האגנות כתיב על וישם אחר שלקח, וא"כ אפשר שלקח בידו וישם בכלי. אלא פשיטא להגמ' דבאגנות קאי גם על ויקח, כמו שהיה כתוב ויקח משה באגנות וישם באגנות, והיינו דמחצה שחלק לזרוק על העם שם באגנות. הא מיהא מאין למדו פירוש זה, אלא מדכתיב ויקח, ואם ביד הלא א"א בלקיחה אלא שמניחין היד אל הצואר ונכנס לידו ממילא ולא שמה לקיחה, וזהו ממילא דאי' לעיל. אלא ע"כ הפי' ויקח שלקח את האגנות:

ויש שלמדו מכאן שאם אדם מניח את הלולב לתוך ידו של חבירו אינו יוצא במצות לקיחה. ושעות הוא, שהרי התוס' בפסחים ד' ז' ב' ד"ה לצאת כתבו, שאם רוצה לברך בלולב קודם עשייתו יכוין שלא לצאת באותה נטילה עד אחר שיברך. ואי איתא הרי לא קיים מצות ולקחתם. אלא כל שאוחז

הלולב בידו ואינו מגיחו ליפול ע"י כח ידו שאוחז בו, זהו מיקרי לקיחה. משא"כ אם נפל דם על ידו, ואין היד אלא מעשה איצטבא, שהרי אינו אוחז בכח ידו, משו"ה לא מיקרי לקיחה:

• שערים מצויינים בהלכה

והנצי"ב בספרו מרומי שדה כאן, וביותר ביאור בספרו שו"ת משיב דבר (ח"א סי' מ) מחלק, והנחה על האצבע אינו אלא מעשה איצטבא, ואי רמי ליה קוף אידיה דכהן אינו עושה כלל, משא"כ אם יניחו לולב ואתרוג לידו, אם לא יאחזנו בכח ידו יפול, משו"ה מקרי לקיחה במה שאחזו, אע"ג שכא ממילא לידו. נוע"ש במשיב דבר שנתווכחו בזה בעל דברי מרדכי והגרא"מ הורוויץ מפינסק, והאריכו בראיות מסוגיא דהכא, ועי"ש מה שהעיר על דבריהם. ועי' בשו"ת דברי מרדכי (סי' נז-סא) ושו"ת אהל משה (סי' קכה-קכח) שנדפס הריכות והראיות הנ"ל. ובעיקר הראיה מסוגיין ע"ע בשו"ת בנין שלמה הנ"ל במפתחות לסי' מה מש"כ לדחות. וע"ע במשיב דבר בשם בנו הגר"ח מברלין, שיש לחלק דהיכא שנתן בידו והוא מסייע בפתיחת ידו ואח"כ סוחמו נחשב למעשה, ולכן כשחבירו נתן לו מתנה יצא, וכן חילק בבכור"י, ומוזה הוציא דין חדש שאם ידו פתוחה קצת ותחב לו חבירו הלולב לא יצא, אך במשיב דבר דחה זה עפ"ד התוס' (סוכה לט. ד"ה עובר), וכן במרומי שדה כתב ג"כ שטעות הוא עי"ש. ועי' בשו"ת אבני"ז (יו"ד סי' שצא-יב, וסי' שצב-י, וסי' שצג-י, ח) שנתווכח בזה עם החלקת יואב, ודנו בסוגיא דהכא והתוס' הנ"ל, ועי' גם

אך בזכחי אפרים כאן כתב שדבריו דחוקים נשגם בחפינה כן הוא שצריך לסגור היטב חפניו שלא תפול, ומ"ש אחיזת לולב דנחשב ללקיחה, ואחיזת קטורת לא כוין, ולכן כתב לחלק דשאני הכא דבעינן מכלי שרת, נוע"ש מש"כ בענין חפינה], עי"ש באריכות. וכן חילק בעץ השדה (סי' תנא ס"ק יט) לענין חולה שאיש אחר הגיח הלולב בידיו, והחולה קמץ אצבעותיו להתזיקם, דשפיר יצא יד"ח, והא דמשמע כאן דלא מהני, שאני הכא שצריך מכלי שרת, נומ"מ בבבא כתב דלא יצא בזה, עי"ש סבתו]. גם בחזו"א (אור"ח סי' קמט-כ) כתב, שאם החזיק בידו קודם עלוה"ש אין צריך להניחם, דבארבע מינים שפיר מקרי אחיזה לקיחה, והכא שאני דבעינן מכלי שרת, נוע"ש במשיב דבר הנ"ל (ד"ה אולם) שהביא סברא כזו, אך יותר נוחא ליה לחלק דאחיזה בכח מיקרי לקיחה עי"ש. וכ"ה דעת הגרא"מ

2. חידושי בתרא

(ר) יד. ארשב"ל מודה ר"ש בהולכת חטאות הפנימיות שמחשבה פוסלת בהו כו' והאמר ר"ש כל שאינו על מזבח החיצון כשלמים אין חייבין עליו משום פגול. ופרש"י סד"ה כל שאינו וז"ל וקס"ד דה"ה לפסול דשלא לשמו ע"כ. ולכאורה הדמיון הוא, דהא טעמו בפיגול הוא דכיון דהלימוד דפיגול משלמים הוא (יג:), לכן דוקא בקרבן חיצון כשלמים מתפגל. ולכן סברי דה"ה לענין שלא לשמה, כיון דיסוד פסול שלא לשמה בחטאת נלמד משלמים (למצוה — ח. , ועל יסוד זה נתותרו פסוקים בחטאת לעיכובא), לכן בעינן דוקא דומיא דשלמים שהיו קרבני חיצון.

3. איזהו מקומן מסכת זבחים דף יד עמוד א

אר"ש בן לקיש מודה ר"ש בהולכת חטאות הפנימיות - עי' מקד"ד סי' ה. ב. ד"ה והשתא - הא גם בחיצונות א"א לבטלה דצריך להוליך הדם לראש המזבח ליתן לקרנות.

4. רש"י מסכת זבחים דף יד עמוד א ד"ה שאי אפשר

שאי אפשר לבטלה - דלאו אורח ארעא לשחוט בהיכל ועל כרחו הוא שוחטו בעזרה ומוליכה בהיכל לקרנות מזבח פנימי ולהזאת פרוכת.

5. חידושי בתרא

ר (ב) יד. רש"י ד"ה שא"א לבטלה וז"ל דלאו אורח ארעא לשחוט בהיכל ועל כן הוא שוחטו בעזרה כו' ע"כ. ותמה השיטה ס"ג וז"ל וקשה דאמרינן לקמן שלמים ששחטו בהיכל כשרים וכו' משום שלא יהא טפל חמור מן העיקר ולא פסלינן משום דלא אורח ארעא ע"כ. ולכאורה מלשון בדיעבד דר' יוחנן שם (סג.) ששלמים ששחטו בהיכל כשרים כו' ולא יהא טפל חמור מן העיקר, שמעינן דלכתחילה אין לעשות כן, ואף דר"ש הוא כדפרש"י שם, מטעם לאו אורח ארעא רק בדיעבד כשר.

6. שערים מצויינים בהלכה

ועי' בשטמ"ק וקרבן אורה. וקשה דהרי אסור לכהן ליכנס בהיכל שלא בשעת עבודה, ואם נכנס לוקה כדכתב הרמב"ם (ביא"מ פ"ב ה"ד, סנהדרין פ"ט ה"ד), וא"כ כיון דאין מצוה לשחוט בהיכל, הו"ל ביאה ריקנית ולוקה. ותירץ ביד דוד כיון דעכ"פ עשה עבודה, אע"ג דכשירה נמי בחוץ, מ"מ אין זה ביאה ריקנית ואינו אסור, ולפ"ז כל עבודה שעבד בפנים אע"ג דא"צ פנים אינו לוקה, א"נ דשאני הכא כיון דסופו ליכנס לפנים להזות הדם, מותר נמי לשחוט שם בתחילת עבודה, וצ"ע בזה. [וכ"כ בעולת שלמה לקמן סג.]. ועי' במג"ח (מ' קפד-ב) שדעתו נוטה, כיון דשחיטה לאו עבודה היא, הוה ביאה ריקנית, ורק בדיעבד כשר עי"ש. וכ"כ בקרבן אורה לקמן (סג. ד"ה מגין) דמשו"ה נקטו בגמ' שלמים ששחטו לשון דיעבד, כיון דאסור לכתחילה משום ביאה ריקנית.

הואיל שאי אפשר לבטלה. פרש"י דלאו אורח ארעא לשחוט בהיכל, ועל כרחו הוא שוחטו בעזרה ומוליכה בהיכל וכו'. [מצינו סברא כזה בתוס' קידושין (נב: ד"ה אשה) שאין איסור לאשה להיות בעזרה, אלא משום בזיון, ולכן אין רגילות שיבואו שמה]. ומשמע דוקא משום דאין הדרך כן, אבל אין איסור בזה, וכ"כ התוס' לקמן (סג. ד"ה שכן).

7. שערים מצויינים בהלכה

חורץ ליזנו הפוסל בשלמים וכו'. פרש"י ומיהו כרת לא נפקא לן בו מינה, דהא ק"ו מכח שלא לשמה אתי, ודיו להבא מן הדין להיות כנדון, ומבואר דבכרת עונשין מן הדין, וכן

8. ספר מקדש דוד - קדשים - סימן ז

... ונראה דאין כוונת התוס' דשלמה קידש למחצה דיש להסתפק אי שייך קדושת מזבח למחצה רק כוונתם דלהקטרה א"צ מזבח כלל רק שיהא המקום מקודש להקטרה ושלמה קידש המקום להקטרה אבל אין עליו דין מזבח כלל דהנה התוס' בזבחים (ס' ע"א) גבי מודה רבי יהודה בדמים דצריך דוקא מזבח ולא מהני רצפה כתבו תימה מאי קס"ד מעיקרא והא קרן וכבש ורבוץ ויסוד כתיב ע"ש ואי נימא דלהקטרה ג"כ צריך מזבח רק רצפה חשיבה כמזבח א"כ מאי קשיא להתוס' אדמים טפי מהקטרה הא גם להקטרה תקשה הא בעינן קרן וכבש כו' ומוכח דס"ל להתוס' דלהקטרה א"צ מזבח כלל רק מקום מקודש להקטרה ולא שתהא הרצפה חשובה מזבח להקטרה ומש"ה לענין אם עלו לא ירדו אינו שייך שתקדש רצפה דלזה בעינן מזבח ונראה דאף במקום המזבח אם נפל אע"ג דאותו המקום כשר להקטרה אפילו למ"ד רצפה אינה מקדשת [כנראה מדברי התוס' זבחים (נ"ט ע"ב), מ"מ לענין אם עלו לא ירדו לא מהני דלזה צריך מזבח והוי כמו לדמים:

9. חידושי בתרא

ר(אב) יד. תוס' סד"ה הג"ה וז"ל ועי"ל דמודה רבי יהודה בדמים לקמן דבעי מוזבא והדם לא עלה ברצפה ע"כ. יש מקשים דצ"ב למה לא מקדש הרצפה הדם אע"פ שבדם נאמר דין דבעינן מוזבא, דהא לרצפה ג"כ יש קדושת מוזבא. ולכאורה י"ל דהא טעמא דר' יהודה הוא כדהובא לקמן נט. ביום ההוא קידש המלך תוך החצר כי מוזבא הנחושת אשר לפני ה' קטן מהכיל דברים ככתבן. ופ"ה וז"ל לפי שהיה המוזבא קטן מהכיל עולות ושלמים שהקריבו לחנוכת המוזבא. וא"כ רק לצורך הקטרת אברים קידש גם הרצפה כי בעדם היה חסרון מקום, משא"כ לענין זריקת דם, לא שייך שיהא קטן מהכיל כי מעולם יכול לזרוק דם על דם, ולכן סובר דלזריקת דם לא נתקדש רצפה, מדלית להו צורך.

10. חדושי הגרי"ז מסכת זבחים דף יד עמוד א

אולם עדיין צ"ע דרש"י בסוגין (ד"ה שא"א לבטלה) כתב שא"א לבטלה משום דע"כ הוא שוחטו בעזרה ומוליכה בהיכל לקרנות מוזבא פנימי ולהזאת פרוכת. וצ"ע דאם היכל ואולם חדא מילתא היא א"כ הלא בהזאות דפרוכת לא בעינן על הפרוכת ממש אלא כנגד הפרוכת. וא"כ הלא גם באולם יכול לעמוד ולהזות כנגד הפרוכת. וא"כ הך הולכה להזאות דפרוכת אפשר לבטלה דיכול להזות באולם. ונראה דאפילו אי קדושת היכל ואולם חדא מילתא היא ואף אולם יש לו קדושת היכל, מ"מ שני מקומות הם, ולגבי הא דצריך להזאה בהיכל כנגד הפרוכת לא סגי לן במה שיש על המקום קדושת היכל ובעינן שיזה במקום הפרוכת, ואולם אף דקדושת היכל עליו מ"מ אינו מקום הפרוכת, ונמצא דהאולם לא יהיה כשר להזאות דפרוכת ובעינן שיזה בהיכל גמור ולא סגי לן במקום שקדושת היכל עליו.

11. יד בנימין

בגמ' צעי מיני' מרצ חסדא הולכה צור מהו. תמוה לי הא לעיל ד'. ילפי' בגמ' הולכה (לענין פסול מחשבה) מדאפקי' רחמנא קצלה בלשון הולכה למימרי' דהולכה לא תפקי' מכלל קצלה, וא"כ ה"נ לענין הולכה צור אמאי מספקא לי'.

והנה במס' יומא מ"ח ע"ב איבעיא לן שם הולכה בשמאל מהו, וכבר ביאר רש"י ו"ל שם דאף דהולכה מפק"ל מדאפקי' רחמנא לקצלה בלשון הולכה מ"מ מדלגא כחצי זה להדיא איכא למימר דלא פסול בשמאל ע"כ. וא"כ לפי"ז י"ל דה"נ מיבעיא לן הכא מהאי טעמא לענין הולכה צור. אמנם אכתי תמוה דא"כ אמאי לענין פסול מחשבה שלא לשמו פשיטא לן להגמ' דהוי ממש כקצלה ומאי שנא מפסול "זרות" ו"שמאל" דמספקא להו.

והנה החוס' יומא שם ביארו דהא דמספקא להו בגמ' לענין הולכה בשמאל היינו משום דאשכחן הולכה דכשרה בשמאל בעצודה יוה"כ כדתנן נוטל את הכף בשמאלו כו' יעווי"ש. אבל אכתי תיקשי דתינת צבעיא דהולכה בשמאל אבל מה יעשה צבעיא דידן

לענין הולכה צור. ומאחתי שכבר העיר מזה ד"קין אורה" בסוגיין.

ובלע"ד ליישב עפ"י מה דמבאר בירושלמי יומא שם דמשוינן הולכה צור להולכה בשמאל, והטעם כמו שביאר ד"פני משה" דכיון דשמאל אינו ראוי לעבודה הו"ל צור, וא"כ כי היכי דמספקא להו לענין הולכה בשמאל וכדיביארו בחוס' הג"ל ה"נ מספקא לי' דהולכה צור.

ומבי"א מיושב נמי מה שהקשינו דמאי שנא לענין הולכה צור וצשמאל דמספקא להו ואילו לענין מחשבה שלא לשמו פשיטא לי' דהולכה לא תפקי' מכלל קצלה, ולפי האמור ניחא שפיר דלעולם הולכה לא תפקי' מכלל קצלה ורק לענין הולכה בשמאל וצור מיבעיא לי', והיינו כדבארו החוס' דהולכה בשמאל אשכחן דכשר צוה"כ וכן הולכה צור הרי משוינן בירושלמי להילוך בשמאל וק"ל.

12. שערים מצויינים בהלכה

זר ואונן. מפרש במרומי שדה דזר ואונן הם שני אופני פסול, זר הוא פסול בעבודה דבעינן כהנים, ובזר נכלל אם הוא מחוסר בגדים, וכן אם לא קידש ידיו ורגליו, אבל אונן אין בו זרות שהרי הוא כהן, וכן טמא וטבול יום אין בהם זרות, שהרי הם כשרים בקרבן צבור, אלא שנחסר להם קדושה, ולכן הם אסורים באכילת קדשים, ובמעשה פרה הוא להיפך ע"ש. ועי' בדברינו בסמוך (יד: ד"ה א"ל).

13. יד בנימין

דף י"ד ע"ב. בגמ' א"ל שחיטה לאו עבודה היא, ולא, והאמר ר' ירמיה א"ר שחיטת פרה חזר פסולה כו' שאני פרה דקדשי צה"צ היא. ולא כל דכן הוא כו' אמר רב שיטא צרי' דרצ אידי מידי דהוה אמראות נגעים וכו'. לכא' יש להצין ענא ציבור דצרי הגמ' דצחילה כשחירך לו שאני פרה דקדשי צה"צ היא, היינו ר"ל דלאו מטעם עבודה פסיל אלא משום גזיה"כ וכדפירש"י ז"ל, א"כ מאי חזר והקשה לו שוב ולא ק"ו קדשי צה"ה הוי עבודה כו' הא לאו מטעם עבודה פסיל ושוב מתרץ לו כצחילה דלאו מטעם עבודה אלא מגזיה"כ מידי דהוה אמראות נגעים כו'.

וראיתי שכבר עמד בזה צח"נ למנחות דף ו' ע"ב, וכן צחי' המיוחסים להרשב"א מנחות יעו"ש שכתבו ליישב חז"ל, דצחילה כשחירך לו שאני פרה דקדשי צה"צ הכוונה היתה בזה דמאחר דלא מנאנו בשום מקום בקדשי מוצא דצעי כהונה בשחיטה א"כ יש לנו לומר דעיקר מה שהוצרך כהונה בשחיטת צה"צ לאו משום עבודה אלא מגזיה"כ. אלא שהמקשה לא הצין וחשב דמה שאמר לו שאני פרה דקדשי צה"צ כוונתו לומר בזה דאין להציא רא' מקדשי צה"צ דנהי דהכתוב החשיבו עבודה צה"צ אין לנו לומר שהחשיבו עבודה גם בקדשי מוצא, ולכן פריך שפיר ולא ק"ו הוא דמאחר דחשיב עבודה בקדשי צה"צ כ"ש בקדשי מוצא. ועל זה תירץ לו דלעולם לא

היתה כוונתו דמהא חשונה עבודה נקדשי צה"צ אלא עיקר הכוונה ה' דנקדשי צה"צ לא שייכא עבודה ומה שהצריכו הכתוב כהונה הוא מגזיה"כ מידי דהוה אמראות נגעים.

בגמ' איצטריא להו הולכה שלא צרגל שמה הולכה או לא. פירש"י ז"ל דנפק"מ לענין פסול מחשבה וזרות דאי שמה הולכה פסלה צה מחשבה או זר אצל אי לא שמה הולכה לא פסלה צה מחשבה וזרות. ולכא' מאי נפק"מ צמה שאינו נפסל צמחשבה וזרות הרי צל"ה נפסל מצד הולכה שלא צרגל דהוי הולכה פסולה, (ובשלמא צמחשבת פיגול י"ל דנפק"מ לענין כרת משא"כ לענין זרות הרי צין כך מיפסל, ואין לומר דנפק"מ לענין חיוב מיתה דזרות דהא צהולכה צל"ה ליכא מיתה דצעי' עבודה תמה ולא עבודה שיש אחרי' עבודה). וז"ל דנפק"מ לענין תיקון היינו דאי מצד הולכה שלא צרגל עדיין אין נפסל הזבח ומועיל תיקון משא"כ אי מיפסיל צורות שוב אין לו תקנה וכמש"כ המוס'.

14. תוספות מסכת זבחים דף יד עמוד ב ד"ה הג"ה שחיטה

הג"ה שחיטה לאו עבודה היא – [1] פירש בקונטרס מדאנתכשרו בה כל הפסולים ואי אפשר לומר כן דאחכשר זר גופה מייתי לה [הכא] ובפ"ק דמנחות (דף ו:) ומיהו יש ליישב פירושו דכיון דבשום מקום לא בעי כהן בשחיטה לאו עבודה היא ולהכי פריך עלה מפרה [2] וה"ר יעקב דאורלינ"ש מפרש לאו עבודה היא לפי ששונה בחולין ובקדשים א"כ לאו מטעם עבודה צוה המקום שחיטה [3] ולי נראה לאו עבודה היא מדמכשרינן לקמן בפ' שני (דף כו.) עומד בדרום והושיט ידו לצפון ושחט בקדשי קדשים ובמקבל פסול דדרשינן אותו בצפון ולא שוחט בצפון אבל מקבל בצפון ובשלמים מכשירין עומד בחוץ והושיט ידו לפניו ושחט ואם קבל קבלתו פסולה דדרשינן בפ' כל הפסולין (לקמן דף לב:) בן הבקר לפני ה' ולא שוחט לפני ה' אבל קבל קבלתו פסולה משום דכתיב לעמוד לפני ה' לשרתו אלמא כל שירות לפני ה' ש"מ מדמכשיר רחמנא עומד בחוץ והושיט ידו לפניו ושחט מכלל דשחיטה לאו עבודה היא ועוד מדאמר בההיא שמעתא בפ"ב (דף כו.) נתלה ושחט שחיטתו כשרה דשחיטה על ירך אמר רחמנא ולא שוחט על ירך (אמר רחמנא) אלמא דשחיטה לאו עבודה היא דאי עבודה היא לא הוה מכשר רחמנא בכי האי גוונא דהא נתלה וקבל אמרינן דקבלתו פסולה משום דאין דרך שירות בכך ומדפריך הכא ובפ' חטאת העוף (לקמן דף סח:) ובפ"ק דמנחות (דף ו:) מפרה דאמר רב שחיטת פרה בזר פסולה משמע קצת כפי' הקונטרס מיהו גם לפי מה שפירשתי יש ליישבו אבל קשה לי לפירושו דא"כ לשמעון התימני דבעי פרק כל הפסולין (לקמן דף לב:) שיהא ידיו של שוחט לפניו מן הנשחט הוויא שחיטה עבודה.

15. חידושי בתרא

רב(י) יד: תוס' בא"ד הג"ה וז"ל וה"ר יעקב דאורלינ"ש מפרש דלא עבודה היא לפי ששונה בחולין ובקדשים א"כ לאו מטעם עבודה צוה המקום שחיטה ע"כ. והקשה החזו"ן יחזקאל ריש פ"ג וז"ל ולכאורה משמע שכונת דבריו ששחיטה

בקדשים היא מדין אותה שחיטה שישנה בחולין שבמיתתה לא תהיה נבלה, אך הלא שמעינן הרבה דינים בשחיטת קדשים שאינם בשחיטת חולין, הא מתעסק בשחיטת קדשים פסול ובחולין כשר (מו.), ועוד הלא יש מי שסובר ששחיטת קדשים טעונה כלי שרת (תוס' ריש פ' איותו מקומן) שהרי שחיטת קדשים מקדשת את הדם (סוטה ד"ד) כו', וז"ל דהא שכתב הר"י דאורלינ"ש כו' כלומר כשם שבחולין השחיטה מכשרת את הבשר לאכילה כך בקדשים השחיטה מכשרת את הדם והבשר בתור דם ובשר קדשים ואין השחיטה עבודה של הקרבת הקרבן שהיא שירות ואינה כשרה אלא בכהן, שעבודת ההקרבה שהיא שירות מתחלת מקבלת הדם כו', אבל שחיטה היא עבודה המכשרת ומקדשת את עצם הקרבן, ונהי שטעונה כלי שרת ומתעסק פסול בה, אבל כל העשוי בשביל הכשר עצם הקרבן, אין זה עבודה של הקרבת הקרבן ואינה שירות, ו"שחיטה לאו שירות היא" (מנחות דק"ט) וכשרה בזר ע"כ. וצ"ע דבתוס' יומא מב. בא"ד שחיטה הובא וז"ל ופי' ר"י דלאו עבודה היא דנוהגת אפי' בחולין ע"כ, משמע דלא בא להשוות פעולתם בתורת מכשיר ולא בתוספת שירות, מדלא הזכיר אף מלה כנ"ל, אלא זה לבד דנמצא גם בחולין קובע דאין עצם השחיטה עבודה, אף דיש בקדשים הגבלות דקראי (מו., וגם תוס' שם ד"ה ק"ק), וטעמו, דאין לחדש דעבודה היא כל זמן שמצאנו דוגמתה בחולין, ורק העבודות הנמצאים רק בקדשים נידונים כעבודות קדשים.

16. ספר בית הלוי ח"ב - סימן כג

ועיין במסכת זבחים (דף י"ד ע"ב) דאמרינן שחיטה לאו עבודה היא ודחקו שם רש"י ותוס' בד"ה שחיטה אמאי אינה נקראת עבודה. ושוב כתבו התוספות וז"ל והר"י דאורלינ"ש מפרש לאו עבודה לפי ששונה בחולין ובקדשים אם כן לאו מטעם עבודה ציוותה התורה שחיטה בקרבן וכן כתבו התוספות במסכת יומא (דף מ"ב. ד"ה שחיטה) ובמסכת מנחות (ה'. ד"ה

שחיטה) יעו"ש וא"כ הרי מדברי רש"י ותוספות שדחקו בזה הא מוכרח כמש"כ. וגם מדברי הר"י דאורליינש אין שום סתירה לדברינו דכוונת הגמרא דשחיטה דקרבן אינו משום עבודה וכמו מצות זריקה והקטרה וקמיצה דעבודה היא אבל שחיטה אינה עבודה רק מצוה. וכמו דמצינו כמה דברים בקרבן דאינם רק מצוה לחודא ולא עבודה וכגון קצירת העומר למ"ד נקצר שלא כמצותן פסול (מנחות ע"ב). ולדידיה אם מצא קצור מ"מ קוצר (עי' שבת קל"א). דקצירה הוא מ"ע המעכב במעשה של העומר ומ"מ אינו עבודה כלל וכמו כן הוא שחיטה דכיון דחזינן דגם בחולין צריכה מוכחין דאינו משום עבודה אבל ודאי דקרבן הוא מ"ע גמורה ולא דבאה רק להפקיע איסורא לחודא כמו בחולין וכמו דהוכחנו מהראיה שהבאנו.

• שערים מצויינים בהלכה

לאו מטעם עבודה צוה המקום שחיטה. והנה יש פלוגתא בראשונים אם מצות שחיטה היא מ"ע כמו מילה ושאר מ"ע, או דאין השחיטה מ"ע אלא היא היתר האיסור שאין לאכול בלי שחיטה [עי' בתוס' שבועות כד. ד"ה האוכל, ובטור"י יו"ד סי' א, ובדברינו במס' כתובות ז: ד"ה מידי, ובמס' חולין כח. ד"ה וזבחת], ומדברי התוס' כאן משמע שיש מ"ע לשחוט בהמת חולין כמו בקדשים, דאל"כ מה שייד לומר ששוה חולין בקדשים, הרי לא שוו, דרק בקדשים יש מצוה לשחוט. ובח"י הרשב"א (מנחות ה. ד"ה שחיטה) כתב, דשחיטה הוא מחק הקרבן, אע"ג דלאו עבודה היא. ויש שביארין דשחיטה לאו עבודה היא אלא אם רוצה לזרוק הדם והקטרת האימורין צריך לשחוט קודם, והרי כמו הכשר מצוה. נועי' בשו"ת בן פורת סי' ו אות ד, בדברי השואל אחיו הג"ר יצחק].

17. שפת אמת מסכת זבחים דף יד עמוד ב

בגמ' א"ל אביי והא שחיטה דא"א לבטלה וכשרה בזר תמהני אמאי לא משני הגמ' בפשיטות כדמרבינן לקמן (דף ל"ב) וביומא (ד' כ"ז) דרק מקבלה ואילך מצות כהונה וא"כ הולכה דבתר קבלה היא שפיר פסולה בזר אף על גב דאפשר לבטלה ולא שחיטה וצ"ע:

18. שפת אמת מסכת זבחים דף יד עמוד ב

שם בגמ' והרי הולכת אברים לכבש כו' ופסולה בזר וכ"כ הרמב"ם (פ"א מה' פסוה"מ ה' כ"ב) והמל"מ מקשה מכאן עמ"ש הרמב"ם (שם ה' כ"ז) דאם זרק או הוליד זר הדם נפסל הזבח משמע דבהולכת אברים לא נפסל והכא אמרי' דפסולה בזר ע"ש וא"י מאי קשי' לי' דודאי הזבח לא נפסל אפי' לא הקטיר האברים כלל ואה"נ דהאברים נפסלים מלהקריב כל שהוליד זר וע"ז אמרי' כאן דפסולה בזר:

19. שפת אמת מסכת זבחים דף יד עמוד ב

שם בגמ' הולכה שלא ברגל לא שמה הולכה צ"ע טעמא מאי הא לא כ' בתורה רק והקריבו ומה לי ברגל או שלא ברגל:

20. איזהו מקומן מסכת זבחים דף יד עמוד ב

מסקינן אמר עולא וכו' הולכה שלא ברגל לא שמה הולכה - א) עי' רש"ש ריש דף טו. דדוקא בשכל ההולכה היתה שלא ברגל אבל כשמקצתה היתה ברגל כשרה, וכן דעת מרכה"מ פסוה"מ ק"ג. ט. ובאמת שכ"ה בהדיא בשטמ"ק טו. ד"ה ונהי בשם הריב"א, אבל המשל"מ פסוה"מ ק"א. כג. ס"ל דפסולה, וע"ע הערה שכט' לכנסת ראשונים.

(ב) בעיקר הדין תמה השפ"א מגלן דבעינן הולכה דוקא ברגל והיכן כתוב זאת בתורה, עי"ש, ובטה"ק (יד: על תוד"ה איבעיא) כתב דטעמא דמילתא דקים להו לחכמים שאין דרך שירות בכך, אמנם בקרית ספר סוף פי"ג פסוהמ"ק איתא דהכי משמע לשון 'והקריבו' שהוא הולכה ברגל, וע"ע דביר הקודש אות קיח'.

21. שערים מצויינים בהלכה

סוגיא דברוב עם הדרת מלך

ככמה אנשים כבר נחשב לרוב עם ברוב עם הדרת מלך. כתב החי"א (כלל סח סי"א) דבשלשה בנ"א מיקרי ברוב עם, [והוא הוכיח כן מגמ' מנחות סב. והא קמ"ל דבעינן שלשה כהנים משום ברוב עם הדרת מלך], והובא לדינא גם בביה"ל (סי' תכו ס"א) לענין קידוש לבנה, [ועי' •

תפלה ברוב עם או במקום בני תורה, ואם יש שיעור למעלה לברוב עם •

ברוב עם מצוה או הידור [ונפק"מ בדין יארציי"ט] •

על איסור, ולכן נדחה זה לכמה דברים, [ועפ"ז פסק מה שנוהגים לחלק הציבור לב' מנינים כשיש לב' אנשים יארציי"ט, ואין חוששין לרוב עם, והביא הרכה סברות למנהג העולם, ועי"ש מה שהביא מטו"ז הנ"ל. וגם בחבצלת השרון הנ"ל כתב שכן נוהגים. וכן פסקו בשו"ת בנין שלמה הנרמ"ח (ת"ב סי' יג) ובשו"ת מקור חיים (סגולכין, סי' ג) ליישב המנהג מכמה טעמים. ועי' היטב במשנ"ב ובשעה"צ (סי' קצג ס"ק יא). לעומת זה במשנה שכיר (או"ח סי' כח) ואגר"מ (יו"ד ח"ד סי' סא) מחמירים בזה. ועי' ברמב"ן עה"ת (ויקרא א-ו) שכהנים רבים •

ברוב עם או זריזין מקדימין איזה עדיף, ובדין מילה •